LA INCLUSIÓ DE LA DISCAPACITAT EN EL MARC NORMATIU DE LA COMUNITAT VALENCIANA: REFERÈNCIA ESPECIAL A LA LLEI 24/2018, DE 5 DE DESEMBRE, DE MEDIACIÓ DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Leonor Lidón Heras

Jurista independent, experta en drets humans i discapacitat

José Vicente Gimeno Crespo

Advocat i mediador

RESUM: la normativa autonòmica valenciana té un marc propi en matèria de discapacitat i ha regulat la mediació incorporant qüestions sobre aquesta. L'anàlisi d'aquesta normativa des del marc internacional i estatal mostra que, malgrat els avanços, hi ha aspectes que, com que no estan degudament regulats, impedeixen afirmar que hi ha una garantia de la igualtat i no-discriminació en la normativa marc autonòmica valenciana relativa a la discapacitat, i tampoc en matèria de mediació.

PARAULES CLAU: discapacitat, mediació, igualtat i no-discriminació, Llei 24/2018, de 5 de desembre, de mediació de la Comunitat Valenciana.

ABSTRACT: The Valencian regional regulations have their own framework regarding disability, and they have regulated mediation incorporating disability matters. The analysis of these regulations within the international and national framework shows that, despite the advances, there are aspects which, due to lack of regulation, prevent the guarantee of equality and non-discrimination within the Valencian regional framework, and in the area of mediation.

KEYWORDS: disability, mediation, equality and non discrimination, Valencian Regional Act 24/2018 on mediation.

SUMARI: 1. La mediació. 2. Marc normatiu de la mediació. 3. Marc normatiu de la discapacitat. 4. Principis de la mediació en la Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana. 5. La igualtat i la no-discriminació de les persones amb discapacitat en la mediació en la Llei 24/2018. Bibliografia

1. La mediació

La mediació és un instrument de diàleg i comunicació orientat al fet que les persones puguen resoldre les seues discrepàncies de manera pacífica i satisfactòria acompanyades per un tercer imparcial, que és el mediador.

La mediació ha de ser un procediment flexible, adaptable i inclusiu. La nota d'inclusivitat implica que l'accés a aquest ha de fer-se des d'un vertader pla d'igualtat entre les parts. Tot obstacle o barrera que dificulte, impedisca o limite el procés de mediació ha de ser eliminat o, cas contrari, la mediació perd aquesta condició, perquè sense igualtat no hi ha un acord real. Per això és essencial que les normes que regulen la mediació interioritzen aquest principi d'igualtat material entre les parts i creen, per tant, una sistemàtica que permeta constatar que les desigualtats han sigut corregides i que identifiquen quins mecanismes s'han facilitat.

2. Marc normatiu de la mediació

2.1. Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils

Aquesta llei incorpora al dret estatal la Directiva 2008/52/CE, que té per objecte facilitar l'accés a formes alternatives de resolució de conflictes i fomentar la resolució amistosa de litigis. Per a fer-ho, aposta per la mediació i en promou l'ús, atés que assegura una relació equilibrada entre la mediació i el procés judicial.

La llei regula qüestions de transcendència com: el procediment; els principis bàsics; l'eficàcia dels acords, cosa que va suposar un punt d'inflexió, ja que va dotar de força l'acord de mediació; la suspensió de la prescripció o caducitat de les accions; l'estatut mínim de la persona mediadora.

La Llei 5/2012, de 6 de juliol, supera l'àmbit estricte de la directiva i s'amplia a altres assumptes que s'emmarquen dins de les competències de l'Estat en matèria de legislació mercantil, processal i civil, sempre que afecte drets disponibles, i articula un marc per a l'exercici de la mediació.

2.2. Llei 24/2018, de 5 de desembre, de mediació de la Comunitat Valenciana.

La Llei 24/2018, de 5 de desembre, de mediació de la Comunitat Valenciana, es dicta a l'empara del que es preveu en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (articles 9.3 i 49.1.36), la Llei estatal 5/2012, de 6 de juliol, i en desenvolupament de les competències en matèria de normativa processal i procediment administratiu derivat de les especialitats de l'organització de la Generalitat, així com per a la regulació de col·legis professionals i l'exercici de professions titulades.

Té per objecte la implantació, desenvolupament i impuls del marc jurídic de la mediació a la Comunitat Valenciana en l'àmbit de les seues competències, i de conformitat amb la normativa de l'Estat, per a fomentar l'accés a la ciutadania a aquest mètode alternatiu de resolució de conflictes.

La llei vol emmarcar la mediació com un eix que, incardinat en el dret d'accés a la justícia, siga un marc de garantia i protecció de tots els drets, ja que permet contribuir al foment

de la cultura de la pau, el diàleg, la participació, la convivència, la justícia reparadora, l'escolta i el reconeixement de l'altre, per a millorar així l'efectivitat de l'Administració de justícia i disminuir l'alt nivell de litigiositat i sobrecàrrega d'assumptes judicials.

La llei aposta per afavorir la flexibilitat i l'amplitud que ofereix la mediació per a ser utilitzada de manera extensiva en tots aquells àmbits en què siga possible una solució autocompositiva; per això, estableix que podran ser objecte de mediació (article 3) tots els conflictes que versen sobre matèries de lliure disposició, i els conflictes relatius a matèries sobre les quals les persones acollides a mediació puguen arribar a acords en virtut de la legislació que siga aplicable, quan la normativa estatal ho permeta. De fet, deixa oberta la porta a l'àmbit administratiu, ja que preveu en la disposició addicional segona que: "la Generalitat impulsarà les mesures necessàries per a incorporar processos de mediació en els procediments administratius de la seua competència com a forma de terminació convencional i com a instrument substitutiu del recurs d'alçada, d'acord amb el que es preveu en la legislació estatal sobre procediment administratiu comú". Cal recordar que la llei estatal se cenyeix a assumptes civils i mercantils.

La llei valenciana s'estructura en un títol preliminar, cinc títols, dues disposicions addicionals, una disposició derogatòria i dues disposicions finals.

El títol preliminar aborda, a través de dos capítols, les disposicions generals. El primer capítol estableix la finalitat de la llei, el seu àmbit d'aplicació, l'objecte de la mediació i una definició dels conceptes bàsics. El capítol segon defineix els principis essencials que han de regir tota mediació: la voluntarietat, la igualtat de les parts, la neutralitat i la imparcialitat de les persones mediadores, la confidencialitat, la bona fe, el caràcter presencial, la flexibilitat de l'actuació de les parts, la llengua del procediment i l'accessibilitat universal.

El títol I se centra en el rerefons de l'organització administrativa de la mediació. En el capítol regula l'actuació de la Generalitat i la de les administracions locals i de les entitats mediadores a les quals se'ls atorga una funció col·laborativa, ja que determina les seues funcions. En el capítol II dissenya l'organització administrativa de la Generalitat en matèria de mediació, que està integrada pel Centre de Mediació de la Comunitat Valenciana, el Registre de persones i entitats mediadores de la Comunitat Valenciana i el Consell Assessor de Mediació de la Comunitat Valenciana.

Els títols II i III estableixen el marc de regulació de les persones intervinents en la mediació i, per a fer-ho, defineix els drets i deures tant de les parts com de la persona mediadora. I, en relació amb la part mediadora, assegura la seua professionalització deguda quan determina els requisits de titulació i formació que ha de reunir per a exercir la funció mediadora.

El títol IV se centra en el procediment, marcat per la imparcialitat, i en els costos de la mediació, així com els supòsits de mediació gratuïta.

El títol V és el relatiu al règim sancionador, que identifica les actuacions que constitueixen infraccions i les sancions consegüents, a través d'un procediment sancionador.

3. Marc normatiu de la discapacitat

La mediació pot versar sobre qüestions de discapacitat i/o les parts poden ser persones amb discapacitat.[1] Per això, i sense perjudici que la Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, i la Llei 5/2012, de mediació en assumptes civils i mercantils, preveuen aspectes relatius a la discapacitat, és necessari incloure el marc de referència en matèria de discapacitat, perquè les previsions de les dues normatives (estatal i autonòmica) relatives a mediació són insuficients.

No s'inclou tota la normativa en matèria de discapacitat, sinó l'específica que defineix el marc de drets i garanties, i que es concreta en tres plans: l'internacional de drets humans, la normativa estatal i l'autonòmica.

3.1. Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat

La Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat (d'ara en avant, Convenció) parteix d'una premissa fonamental: la igualtat de condicions en l'exercici de qualsevol dret. Pot resultar estrany que en ple segle XXI s'haja de recordar aquest axioma bàsic, però la realitat mostra que no ha sigut fins a aquest segle quan s'ha pogut aprovar en seu de Nacions Unides un text específic de drets humans de les persones amb discapacitat. Norma que proclama aquells mateixos drets humans, però des de l'especificitat de la discapacitat.

Aquest reconeixement en clau de discapacitat parteix d'una situació contrastada de desigualtat estructural endèmica en relació amb els drets de les persones amb discapacitat, fins a un punt tal que no arribaven a reconéixer-se drets, o que, si se'n reconeixien, no es garantia l'autonomia, la igualtat i no-discriminació, o fins i tot, que reconegut tot l'anterior, no s'assegurava que s'exercitaren en el mateix espai cohabitat per la resta de la societat. Per això, el text esmentat defineix el contingut essencial dels drets des de les experiències reals de discriminació que vol revertir i crea un marc de principis des d'on entendre, aplicar i protegir els drets que proclama.

La Convenció se sustenta en l'autonomia, la igualtat i la no-discriminació de les persones amb discapacitat, per això, entre altres, es fonamenta en el disseny universal, l'accessibilitat universal i els ajustos raonables.

L'accessibilitat universal és la condició prèvia per a la vida independent i la plena participació, es configura com a part del dret d'accés a qualsevol dret, i s'incardina en el context de la igualtat i la no-discriminació, per tant, hi ha una relació directa entre inaccessibilitat i discriminació.[2] Els ajustos raonables, com a mecanisme específic d'igualtat i no-discriminació garanteixen que, davant d'una situació determinada que

1 També ho podria ser la persona mediadora. No s'abordarà en aquest article, però sí que li aplicaria de manera transversal el contingut en aquest. La condició de la persona amb discapacitat és congènita a ella i no es media sobre això, s'aborda si és necessari en el procés i s'adopten els ajustos per a incorporar-la al procés de mediació i, si escau, debatre en el si del procés els drets que poden ser objecte de mediació per haver sigut vulnerats els seus drets com a persona amb discapacitat.

2 Committee on the Rights of Persons with Disabilities: General comment No 2, Article 9: Accessibility (Eleventh session), Doc. UN CRPD/C/GC/2, 2011, par. 2, 4 i 12.
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/2&Lang=en

concorre en una persona amb discapacitat individualitzada, s'hagen de promoure les adaptacions que siguen necessàries perquè aquesta persona puga exercir els seus drets de manera igual. I és un mecanisme d'igualtat i no-discriminació per dues raons: perquè són exigibles llevat que siga desproporcionat o indegut, i perquè denegar-los sense que concórreguen aquestes circumstàncies, que haurà de provar qui els denega, és constitutiu de discriminació.

La Convenció, a més d'aquesta sistemàtica d'interpretació i aplicació dels drets que conté, incorpora de manera específica un article relatiu al dret a la justícia de les persones amb discapacitat. En la mesura que la mediació està incardinada en el dret a la justícia, cal respectar el contingut de l'article 13 de la Convenció, que reconeix el dret d'accés a la justícia en condicions d'igualtat i no-discriminació, les adaptacions del procés i la capacitació de les persones que hi intervenen:

> "Article 13
>
> Accés a la justícia
>
> 1. Els estats part hauran d'assegurar que les persones amb discapacitat tinguen accés a la justícia en igualtat de condicions amb les altres, fins i tot mitjançant ajustos de procediment i adequats a l'edat, per a facilitar l'acompliment de les funcions efectives d'aquelles persones com a participants directes i indirectes, inclosa la declaració com a testimonis, en tots els procediments judicials, amb inclusió de l'etapa d'investigació i altres etapes preliminars.
>
> 2. A fi d'assegurar que les persones amb discapacitat tinguen accés efectiu a la justícia, els estats part hauran de promoure la capacitació adequada dels qui treballen en l'Administració de justícia, inclòs el personal policial i penitenciari."

3.2. Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social

Aquest text, nascut sota el mandat establit per la Llei 26/2011 d'adaptació a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, refon les tres lleis programàtiques de la discapacitat fins llavors vigents: la Llei 13/1982, de 7 d'abril, d'integració social de les persones amb discapacitat, la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat, i la Llei 49/2007, de 26 de desembre, d'infraccions i sancions en matèria d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.

Determina que la igualtat és "l'absència de tota discriminació, directa o indirecta, per raó de discapacitat, inclosa qualsevol distinció, exclusió o restricció que tinga el propòsit o l'efecte d'obstaculitzar o deixar sense efecte el reconeixement, gaudi o exercici en igualtat de condicions per les persones amb discapacitat, de tots els drets humans i llibertats fonamentals en els àmbits polític, econòmic, social, laboral, cultural, civil o d'una altra classe. Així mateix, s'entén per igualtat d'oportunitats l'adopció de mesures d'acció positiva".

Quant a la discriminació, incorpora les definicions següents:[3]

a) Discriminació directa: "és la situació en què es troba una persona amb discapacitat quan és tractada de manera menys favorable que una altra en situació anàloga per raó de la seua discapacitat".

b) Discriminació indirecta: "es dona quan una disposició legal o reglamentària, una clàusula convencional o contractual, un pacte individual, una decisió unilateral o un criteri o pràctica, o bé un entorn, producte o servei, aparentment neutres, puguen ocasionar un desavantatge particular a una persona respecte d'altres per raó de discapacitat, sempre que objectivament no responguen a una finalitat legítima i que els mitjans per a la consecució d'aquesta finalitat no siguen adequats i necessaris".

c) Discriminació per associació: "té lloc quan una persona o grup en què s'integra és objecte d'un tracte discriminatori a causa de la seua relació amb una altra per raó de discapacitat".

Inclou a més, el concepte d'ajust raonable: "Les modificacions i adaptacions necessàries i adequades de l'ambient físic, social i actitudinal a les necessitats específiques de les persones amb discapacitat que no imposen una càrrega desproporcionada o indeguda, quan es requerisquen en un cas particular de manera eficaç i pràctica, per a facilitar l'accessibilitat i la participació i per a garantir a les persones amb discapacitat el gaudi o exercici, en igualtat de condicions amb les altres, de tots els drets".[4] Que la seua denegació siga discriminatòria ho incorpora posteriorment.[5]

La definició d'accessibilitat que conté és àmplia i està vinculada amb la igualtat i la no-discriminació: "és la condició que han de complir els entorns, processos, béns, productes i serveis, així com els objectes, instruments, eines i dispositius, per a ser comprensibles, utilitzables i practicables per totes les persones en condicions de seguretat i comoditat i de la manera més autònoma i natural possible. Pressuposa l'estratègia de 'disseny universal o disseny per a totes les persones', i s'entén sense perjudici dels ajustos raonables que hagen d'adoptar-se".[6]

3.3. Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'Estatut de les Persones amb Discapacitat

Aquesta llei va ser adaptada a la Convenció mitjançant la Llei 9/2018, de 24 d'abril, de la Generalitat. Tanmateix, aquesta adaptació no ha aconseguit imprimir-li la perspectiva de drets humans que conté la Convenció. Inclou, en el marc de principis, els d'igualtat

3 Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social, article 2.

4 Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social, article 2.

5 Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social, article 63.

6 Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social, article 2.

d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal;[7] no obstant això, a més de no definir-los, la qual cosa els situa en un pla d'inconcreció incomprensible, obvia qualsevol referència al disseny universal i a la relació inexcusable entre inaccessibilitat i discriminació.

Quant a definicions, sí que incorpora, però de manera més restrictiva, la d'ajustos raonables: "les modificacions i adaptacions necessàries i adequades que no imposen una càrrega desproporcionada o indeguda, quan es requerisquen en un cas particular, per a garantir a les persones amb diversitat funcional o discapacitat el gaudi o exercici, en igualtat de condicions amb les altres, de tots els drets humans i llibertats fonamentals". Però no determina que la denegació d'aquests siga discriminatòria.

La definició d'accessibilitat no es troba en aquesta norma marc, sinó en la Llei 1/1998, de 5 de maig, d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques, urbanístiques, segons la qual s'entén per accessibilitat:[8]

La característica del medi, siga l'urbanisme, l'edificació, el transport o els sistemes de comunicació, que permet a les persones, independentment de les seues condicions físiques o sensorials, l'accés i la utilització dels espais, instal·lacions, edificacions i serveis.

Per a obtindre l'accessibilitat al medi físic, les solucions o sistemes que s'establisquen han de respectar els requisits següents:

a) Ús comú per a tots els usuaris i usuàries. Els sistemes seran, en la major mesura possible, universals i adequats per a totes les persones, defugint la proliferació de solucions específiques que puguen ser una barrera per a altres usuaris i usuàries. Seran, en conseqüència, sistemes compatibles, senzills i segurs per a tots els usuaris i usuàries.

b) Informació per a tots els usuaris i usuàries. Els espais, els serveis i les instal·lacions, en els casos d'ús públic, han de subministrar la informació necessària i suficient per a facilitar-ne la utilització adequada i amb les mínimes molèsties o inconvenients per als usuaris i usuàries. Estaran, en conseqüència, degudament senyalitzats mitjançant símbols adequats.

El símbol internacional d'accessibilitat per a persones amb mobilitat reduïda i els corresponents a persones amb limitació sensorial seran d'instal·lació obligada en llocs d'ús públic on s'haja obtingut un nivell adaptat d'accessibilitat.

D'altra banda, les modificacions posteriors de la Llei 1/1998, de 5 de maig, d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques, urbanístiques, així com els decrets, segueixen sense vincular inaccessibilitat i discriminació, de manera que se separa aquella llei de la dimensió de drets humans. La futura llei valenciana d'accessibilitat universal i inclusiva,[9] actualment en tràmits, podria resoldre aquestes qüestions, però caldrà esperar que s'aprove.

7 Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'Estatut de les Persones amb Discapacitat, modificada per Llei 9/2018, de 24 d'abril, de la Generalitat, article 4.

8 Llei 1/1998, de 5 de maig, d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques

9 Vegeu DOGV 8842/23.06.2020, pàg. 24496 *et seq*.

4. Principis de la mediació en la llei 24/2018, de Mediació de la Comunitat Valenciana

La Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, regula en el capítol segon del títol preliminar els principis que han de regir la mediació, de manera que s'entén per aquesta: "aquell procediment en el qual dues o més parts implicades en un conflicte o litigi als quals es refereix l'article anterior intenten aconseguir, de manera voluntària i per si mateixes, amb comunicació i diàleg, un acord satisfactori sobre la resolució de la seua controvèrsia, amb l'assistència d'una o diverses persones mediadores professionals".[10]

Perquè aquest procediment es desenvolupe segons expressa la norma i complisca la seua finalitat, han de respectar-se i garantir-se els principis següents:

a) Voluntarietat:11 implica la llibertat de les parts tant per a accedir a la mediació, com per a donar-la per acabada en qualsevol moment, sense que siga necessari que justifiquen la seua decisió.

La Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, també inclou aquest principi de manera anàloga, si bé hi incorpora els efectes i obligacions en el cas que hi haja un pacte escrit que expresse el compromís de sotmetre's a mediació, establint que serà obligatori intentar la mediació de bona fe.12

b) Igualtat de les parts en conflicte:13 requereix que puga garantir-se la igualtat entre les parts, de manera que ha d'assegurar-se tant l'equilibri de posicions com el respecte mutu.

La Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, matisa o aprofundeix el principi d'igualtat establint que ha de regir la igualtat d'oportunitats.14

c) Neutralitat i imparcialitat de les persones mediadores:15 és l'exigència a les persones mediadores de l'acompliment de la seua tasca amb els principis de neutralitat i imparcialitat; per a fer-ho, hauran d'ajudar de manera equitativa les parts perquè acosten les seues posicions i que siguen elles qui puguen aconseguir per si mateixes un acord, de manera que aquest no siga proposat ni imposat per la persona mediadora, cosa que implica, a més, que no poden actuar en perjudici o interés de cap de les parts.

La Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, afig, a més, la possibilitat de renúncia del mediador amb obligació d'entregar una acta de renúncia, l'obligació de no participar si està afectada la seua imparcialitat i de comunicar qualsevol circumstància que puga afectar-lo en aquest sentit, i haurà de vetlar perquè les parts tinguen informació i assessorament suficient.16

10 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 4 *a*.

11 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 5.

12 Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, article 6.

13 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 6.

14 Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, article 7.

15 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 7.

16 Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, articles 7 i 13.

d) Confidencialitat:17 tant el procés com la informació i la documentació són confidencials, un principi extensiu tant a les parts com a la persona mediadora i a qualsevol institució que hi haja intervingut. Quant a la no obligació dels mediadors o persones que participen en el procés de mediació de declarar o d'aportar informació en un procés judicial o arbitral, la normativa autonòmica es remet a la llei estatal. Segons aquesta, només es podrà exceptuar si les parts de manera expressa i per escrit els dispensen, o mitjançant una resolució judicial motivada d'un jutge penal.

   La Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, és font de la normativa autonòmica.18

e) Bona fe:19 Les parts, així com la persona mediadora, han d'actuar sota aquest principi. A les parts, a més, se'ls demana que durant el procés de mediació actuen amb bona voluntat cap a les actuacions que impulsa la persona mediadora i que adopten una actitud de suport i col·laboració per tal d'arribar a una solució del conflicte.

   La Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, estableix l'obligació d'actuar sota els principis de lleialtat, bona fe i respecte mutu. Determina, així mateix, la impossibilitat d'exercitar cap acció judicial o extrajudicial mentre dure el procediment, excepte l'adopció de mesures cautelars o urgents.20

f) Caràcter presencial:21 ha d'assistir-se personalment a les reunions de mediació, fins i tot amb assessorament extern, i serà excepcional que hi puguen acudir representades, o que la mediació es desenvolupe a través de mitjans electrònics, informàtics i telemàtics. Si en la mediació participen persones amb dificultats d'expressió o comprensió, s'autoritza la presència de traductors o intèrprets que queden subjectes als principis que conté la llei.

g) Flexibilitat:22 implica la llibertat, dins del marc dels principis essencials de la llei, per a organitzar la mediació de la forma més adequada possible al cas concret.

   La Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, s'expressa en termes molt similars.23

h) Llengua del procediment:24 les parts poden triar qualsevol de les llengües oficials de la Comunitat Valenciana per al desenvolupament de la mediació.

17 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 8.

18 Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, article 9.

19 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 9.

20 Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, article 10.

21 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 10.

22 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 11.

23 Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, article 10.

24 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 12.

No hi ha previsió d'aquest tipus en la Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils.

i) Accessibilitat universal per a les persones amb diversitat funcional o discapacitat:[25] els processos de mediació han de complir els criteris d'accessibilitat universal per a les persones amb discapacitat. Per això, s'haurà de garantir que els espais on es desenvolupa siguen accessibles, així com l'ús de qualsevol sistema de comunicació alternatiu (braille, llengua de signes, tàctil, etc.) de manera que puguen participar plenament del procés en igualtat de condicions.

   La Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils, en la disposició addicional quarta, afirma que els procediments de mediació hauran de garantir la igualtat d'oportunitats per a les persones amb discapacitat, i haurà de garantir-se l'accessibilitat dels entorns, la utilització de la llengua de signes i els mitjans de suport a la comunicació oral, el braille, la comunicació tàctil o qualsevol altre mitjà o sistema que permeta a les persones amb discapacitat participar plenament del procés. En concret, es fa referència al Reial decret 366/2007, de 16 de març, pel qual s'estableixen les condicions d'accessibilitat i no-discriminació de les persones amb discapacitat en les seues relacions amb l'Administració general de l'Estat i la Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic.

Si comparem aquests principis essencials de la mediació en la normativa estatal i en la normativa autonòmica valenciana, obtenim la taula següent:

Taula1. Comparativa de principis de la mediació en la normativa estatal i autonòmica valenciana.

Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana	Llei 5/2012, de mediació en assumptes civils i mercantils
Voluntarietat	Voluntarietat i lliure disposició
Igualtat de parts en el conflicte	Igualtat de les parts i imparcialitat dels mediadors
Neutralitat i imparcialitat de les persones mediadores	Neutralitat
Confidencialitat	Confidencialitat
Bona fe	Les parts en la mediació
Caràcter presencial	
Flexibilitat	
Llengua del procediment	
Accessibilitat universal per a les persones amb diversitat funcional o discapacitat	(Igualtat d'oportunitats per a les persones amb discapacitat, incorporada mitjançant la disposició addicional quarta)

Font: Elaboració pròpia

25 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 13.

Des del punt de vista de la discapacitat, en la normativa autonòmica, tant la que regula la mediació com la relativa al marc de la discapacitat, hi ha un buit o indeterminació quant a la concreció, protecció i garantia de la igualtat i la no-discriminació.

És cert que pot adduir-se que l'article 13 de la Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, estableix l'accessibilitat universal per a les persones amb diversitat funcional o discapacitat, i que les mesures adoptades a aquest efecte han de constar en la sessió inicial i en l'acta final. Malgrat això, hi ha carències, ja que no hi ha una remissió clara a cap norma, a més que no està indubtablement inserit en el principi d'igualtat, i en la llei no hi ha cap previsió ni del disseny universal ni dels ajustos raonables. A més, la responsabilitat última de garantir aquestes mesures recau sobre el mediador, a qui no se li exigeix formació específica sobre aquesta matèria, que pot tant desconéixer-la com veure's-hi sobrepassat, sense saber quines mesures ni com ajustar el procés de mediació, de manera que pot espentar el mediat amb discapacitat fora del sistema autocompositiu i generar amb això una discriminació per raó de la seua discapacitat.

La igualtat de condicions exigeix, des de la perspectiva de drets humans, no només la plena garantia i efectivitat del disseny universal, l'accessibilitat i els ajustos raonables, sinó que tots aquests en formen part i estiguen imbricats en la igualtat i no-discriminació en l'exercici, gaudi i protecció de qualsevol dret, de manera tal que l'absència d'aquests siga reconeguda com a discriminatòria i estiga previst tant un procediment per a restituir-los i garantir-los, com totes les mesures de protecció i, si escau, sanció, a causa de l'incompliment de la igualtat. D'altra banda, en matèria de capacitat i legitimació en l'àmbit de la mediació, en aquelles en les quals intervinga una persona amb la capacitat judicial modificada, caldrà incorporar-hi, especialment quant a suport, el que establisca la futura llei que regule aquesta qüestió.[26]

5. La igualtat i la no-discriminació de les persones amb discapacitat en la mediació en la lLei 24/2018

5.1. Prerequisit: la percepció del conflicte i l'accés a l'instrument de la mediació[27]

Tota mediació implica que hi ha un conflicte, que pot versar o no sobre discriminació. En el cas que verse sobre discriminació per raó de discapacitat, no totes les persones estan capacitades per a visibilitzar que estan davant d'una situació de discriminació per falta d'accessibilitat o denegació d'ajustos raonables. Aquesta forma de pobresa informativa implica consolidar la desigualtat estructural.

Hi ha diferents estudis que analitzen la dimensió real d'accessibilitat, mesurada amb criteris tècnics, amb la dimensió experiencial, si la persona amb discapacitat percep o no aquesta discriminació; aquells mostren que la capacitat de percebre la discriminació per

26 Projecte de llei per la qual es reforma la legislació civil i processal per al suport a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seua capacitat jurídica. http://www.congreso.es/public_oficiales/L14/CONG/BOCG/A/BOCG-14-A-27-1.PDF

27 Aquest apartat és un resum de l'article publicat en aquesta revista: LIDÓN HERAS, L. *et* ESPINOSA CALABUIG, J. L., "Igualdad y empoderamiento en la mediación con personas con discapacidad: una especial referencia a la Ley 24/2018, de 5 de diciembre, de mediación de la Comunitat Valenciana", *Drets. Revista valenciana de reformes democràtiques,* núm. 4, 2019.

part de les persones amb discapacitat és molt baixa, ja que, en línies generals, no hi ha correlació entre les dues variables, i l'experiencial és molt més baixa que la real.

Aquesta realitat pot explicar-se bé a través de la pervivència del model mèdic de la discapacitat i/o per les teories de Festinguer sobre la dissonància cognitiva, tant en el cas de les persones amb discapacitat com en el de la societat en general, perquè les dues preferiran, davant de la incomoditat de conviure amb la desigualtat, entendre que aquesta és producte de la deficiència i no de la manera de conformar la societat. D'aquesta manera, les persones amb discapacitat no se sentiran expulsades de la societat per la societat, i per part seua, la societat no se sentirà responsable d'aquesta expulsió, perquè la causa de tot és la deficiència.

En tot cas, del que no hi ha dubte és de l'evidència dels fets següents:

a) Malgrat l'adaptació de la normativa autonòmica a la Convenció, aquesta és insuficient, i la infraestructura legal autonòmica no s'assenta en el model de drets humans, ja que, entre altres qüestions, no ha definit el concepte d'igualtat i no-discriminació per raó de discapacitat, ni relaciona discriminació amb inaccessibilitat o denegació d'ajustos raonables. I, tot i definir un marc de drets, no estableix un sistema de garantia, protecció i restitució ple.

b) Les persones amb discapacitat conviuen amb la discriminació a causa de les carències en accessibilitat, i no són capaces de percebre-ho plenament.

En aquesta situació batega en grau diferent, tant social com individual, una falta de consciència de la situació de discriminació i de la interacció entre deficiència i barrera.

Si no s'identifica la discriminació, hi haurà un menor nivell de conflicte per part de les persones amb discapacitat, que aprofundirà en el seu empobriment social i pèrdua d'apoderament.

No obstant això, si la persona sí que és capaç d'identificar un conflicte basat en discriminació, llavors serà possible que forme part d'un procés de mediació.

5.2. Com a parts en el conflicte

Els drets i deures de les parts en conflicte estan regulats en el títol II de la Llei 24/2018, de 5 de desembre, de mediació de la Comunitat Valenciana.

Quant a la legitimació per a accedir a la mediació, per al cas de les persones amb capacitat modificada judicialment, podran intervindre-hi en la mesura que, segons la normativa, tinguen capacitat per a disposar de l'objecte en conflicte.[28]

Crida l'atenció que la remissió siga a la normativa[29] i no a la sentència que modifica la capacitat, perquè és aquesta i no aquella la que ha de ser un vestit a mesura que ha de respondre a la capacitat i la necessitat de suport de la persona la capacitat de la

28 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 22.

29 Actualment hi ha un projecte de llei per la qual es reforma la legislació civil i processal, per al suport a les persones amb discapacitat, en l'exercici de la seua capacitat jurídica.
http://www.congreso.es/public_oficiales/L14/CONG/BOCG/A/BOCG-14-A-27-1.PDF

qual siga modificada judicialment. D'altra banda, aquestes persones necessitaran tant l'adaptació del procés de manera que siga comprensible, com el suport en el procés de presa de decisions perquè la seua autonomia i llibertat siga garantida durant el procés de mediació.

Quant als drets concrets de les parts en la mediació, la Llei 24/2018, de 5 de desembre, de mediació de la Comunitat Valenciana, preveu els drets següents:[30]

a) A l'accés a la mediació en els termes establits en la llei.
b) Al coneixement, amb caràcter previ a la mediació, de tota la informació relativa a aquesta.
c) En relació amb la part mediadora, el dret a triar-la lliurement, estiga inscrita o no en qualsevol altre registre estatal o autonòmic, o bé a sol·licitar que en siga nomenada una i a recusar-la. També té dret a expressar de manera justificada la seua disconformitat respecte a aquesta.
d) Comptar amb l'assessorament extern, siga del tipus que siga, que s'estime necessari durant tot el temps que dure la mediació. En la redacció original de la llei es preveia que la remuneració, en el cas que estiguera reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, es determinaria reglamentàriament, qüestió que ha sigut eliminada per la Llei 9/2019, de 23 de desembre, de la Generalitat, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat.
e) Donar per acabada la mediació en qualsevol moment.

Des de la perspectiva de la igualtat de condicions, el coneixement de tota la informació sobre què implica la mediació requereix que aquesta es facilite en formats accessibles, definits mitjançant el disseny universal, així com que estiguen previstos els ajustos raonables. La previsió dels ajustos raonables requereix que siguen garantits mitjançant un procediment que estiga dotat pressupostàriament.

Igualment, ha de prestar-se l'assessorament extern, sobretot amb l'amplitud que la norma mateixa preveu. Aquesta podria ser una fórmula oberta i flexible d'adaptació als requisits d'igualtat i no-discriminació mitjançant la provisió d'ajustos raonables, però requeriria una definició millor i, per descomptat, la provisió de fons.

En relació amb el benefici de justícia gratuïta, la llei autonòmica preveu una doble consideració per raó de discapacitat. Una, que es remet al que preveu la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, i una altra, al que preveu la norma autonòmica.

L'article 41 que regula els supòsits de mediació gratuïta, estableix en el seu cardinal primer que:

"1. Tindran dret a la gratuïtat en la mediació, tant judicial com extrajudicial, aquelles persones físiques o jurídiques que ho sol·liciten i complisquen els criteris i requisits per a ser beneficiàries del dret de mediació gratuïta en els termes que s'establisquen en el desenvolupament reglamentari d'aquesta llei. En tot cas,

30 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 23.

tindran dret a la gratuïtat en la mediació aquelles persones que complisquen els requisits per a ser beneficiàries del dret d'assistència jurídica gratuïta".

Aquesta remissió a la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta,[31] permet que la comissió d'assistència jurídica gratuïta davant de la qual es presente la sol·licitud podrà concedir, excepcionalment i motivadament, el reconeixement del dret a les persones amb recursos i ingressos que superen, fins i tot, els límits previstos, i no excedisquen el quíntuple de l'indicador públic de renda d'efectes múltiples, tenint en compte a més la manca de patrimoni suficient, sempre que es tracte de procediments que guarden relació amb les circumstàncies de salut o discapacitat que motiven aquest reconeixement excepcional. Per part seua, la llei autonòmica, en el cardinal segon[32] de l'article 41 estableix que:

"2. Amb independència de l'existència de recursos per a mediar, en els termes i mitjançant el procediment que s'establisca en el desenvolupament reglamentari d'aquesta llei, pot reconéixer-se el dret a la gratuïtat en la mediació, tant judicial com extrajudicial:

a) A les persones amb discapacitat que s'assenyalen en l'apartat 2 de l'article 4 del Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social, o la norma que la substituïsca, sempre que es tracte de procediments de mediació que tinguen relació amb les circumstàncies de salut o de discapacitat.

b) A les persones que tinguen les persones assenyalades en l'apartat anterior a càrrec seu i, en els mateixos termes, quan actuen en el seu nom i interés, sempre que es tracte de procediments de mediació que tinguen relació amb les circumstàncies de salut o de discapacitat".

Actualment, amb independència dels recursos, és potestatiu reconéixer la gratuïtat, que, en tot cas, requereix un desenvolupament reglamentari ulterior. A aquesta qüestió haurà de respondre el reglament de mediació que s'està tramitant en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, segons el qual tindrà dret a la gratuïtat de la mediació qui tinga reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, i a més, amb independència de l'existència de recursos, en el cas de persones amb discapacitat quan es tracte de procediments de mediació que guarden relació amb les circumstàncies de salut o discapacitat.[33]

En l'àmbit de mesures impulsores de la mediació gratuïta hi ha subvencions; en aquest sentit cal destacar l'Ordre 9/2019, de 7 d'octubre, de la Conselleria de Justícia, per a aquelles mediacions iniciades per derivació intrajudicial la sessió informativa de la qual s'haja realitzat amb anterioritat a l'1 de juny de 2019, i la mediació s'haja iniciat

31 Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, article 5.

32 Novetat introduïda per la Llei 9/2019, de 23 de desembre, de la Generalitat, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat.

33 Projecte de decret del Consell, pel qual s'aprova el Reglament de mediació de la Comunitat Valenciana, art. 41. http://www.justicia.gva.es/documents/162330279/169371541/2020+05+13+Proyecto+decreto.pdf/1824b30b-be67-4572-b9a7-f9567e6f4317

OJO CUADRO INCOMPLETO

i finalitzat en el període comprés entre l'1 de juny i el 15 d'octubre de 2019. També ha de fer-se referència al programa pilot de la Cambra de Comerç de València[34] en matèria contenciosa administrativa, o la difusió de la mediació en els punts neutres de mediació a les seus de la justícia (SOM) de València, Castelló, Elx i Alacant.[35]

En tot cas, caldria plantejar que un dels punts de millora és que es desenvolupe una actuació prèvia que evite la litigiositat del conflicte, a diferència que, iniciat aquest, siga el jutge qui el puga derivar a mediació i les parts, si així ho consideren, podran acollir-se a aquestes mesures econòmiques.

5.3. Perfil professional de la persona mediadora

D'acord amb la Llei 24/1208, l'exercici de l'activitat mediadora exigeix la superació de cursos específics de caràcter multidisciplinari, i preveu la formació contínua per a l'actualització dels seus coneixements.

Per al desenvolupament de la seua funció, en relació amb les parts i respecte als principis de la llei, han de facilitar la comunicació entre les parts i promoure la comprensió i el respecte entre aquestes; propiciar que les parts prenguen les seues pròpies decisions i que disposen de la informació i l'assessorament suficient perquè els acords a què arriben siguen lliures, voluntaris i exempts de coaccions i, per últim, assegurar que en els acords a què s'arriben es respecte sempre l'interés superior dels menors d'edat i de les persones amb capacitat modificada judicialment.[36] Àmbits en els quals sí que sembla que siga necessària una formació específica capaç de donar resposta a aquests requeriments. Actualment està en procés d'elaboració el futur reglament de mediació de la Comunitat Valenciana que inclou qüestions relatives a formació i especialització.

5.4. Conclusions: mediació en condicions d'igualtat i no-discriminació i mediació sobre igualtat i no-discriminació

La mediació en condicions d'igualtat i no-discriminació requereix un marc normatiu que així la incloga. No obstant això, el marc normatiu autonòmic en matèria de discapacitat i les previsions de la Llei de mediació són insuficients per a garantir la plena igualtat de condicions en la mediació quan n'és part una persona amb discapacitat.

En aquest sentit, tant la normativa en matèria de discapacitat, com la d'accessibilitat, com la de mediació no garanteixen la igualtat i la no-discriminació. Ha de tindre's present que no hi ha a escala autonòmica una legislació que definisca, segons els paràmetres de la Convenció, què és la igualtat i la no-discriminació per raó de discapacitat, ni que hi inserisca com a part el disseny universal, l'accessibilitat i els ajustos raonables com a garantia d'equiparació.

34 Cambra de Comerç de València. Intermediació administrativa
http://www.cortearbitrajeymediacionvalencia.com/mediacion-contencioso-administrativa/
(últim accés: 14 de desembre de 2019)

35 SERVEI D'ORIENTACIÓ I MEDIACIÓ
http://www.justicia.gva.es/va/centre-de-mediacio

36 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, article 28.

Quant a la formació exigible a les persones mediadores, si bé la norma autonòmica sí que preveu qüestions relatives a persones amb la capacitat modificada judicialment, no preveu cap previsió sobre la manera de capacitar i formar sobre aquestes qüestions, i molts menys sobre com garantir els principis que la norma preveu quan hi intervenen persones amb discapacitat.

Així les coses, es produeixen situacions de desigualtat i discriminació en l'atenció a les persones amb discapacitat per barreres tant legals com arquitectòniques, del llenguatge o de la comunicació. La primera barrera, la legal, és la insuficiència mateixa en el reconeixement de drets i en la previsió que els mediadors disposen de la capacitació necessària per a assegurar la igualtat i la no-discriminació en els aspectes substantius i procedimentals en la mediació. Entre els aspectes que reforcen que hi ha barreres i que han de ser recognoscibles per a poder ser eliminades estarien els suports específics que necessitaria una persona usuària de la llengua de signes, o una persona amb discapacitat intel·lectual, haja sigut o no modificada judicialment la seua capacitat, que necessita tant la informació en lectura fàcil com un suport, que mai una substitució, en el procés de presa de decisions, o les necessitats d'una persona amb discapacitat visual que requeriria que la documentació fora bé en braille, bé sonora, bé amb una grandària de font determinada. Podria també pensar-se en les persones amb problemes de salut mental els temps de la qual, especialment en situacions de crisi, han de ser escrupolosament respectats, tot això en benefici de la igualtat, l'accessibilitat i la flexibilitat que predica l'Institut de la Mediació.

Des del punt de vista del procediment, hi ha una previsió expressa per raó de discapacitat que estableix que en la sessió inicial de constitució del procediment i en l'acta final s'hauran d'identificar "les mesures necessàries per a garantir l'accessibilitat universal de les persones amb diversitat funcional o discapacitat".[37]

No obstant això, aquesta identificació hauria de ser prèvia a la sessió inicial, perquè una vegada en aquesta, la persona amb discapacitat pot trobar-se en una situació de desigualtat perquè no s'ha previst, amb anterioritat, la identificació de les mesures que poden ser necessàries. D'altra banda, d'acord amb el que es preveu en la llei, competeix a la Generalitat garantir a totes les persones l'accés a la mediació i supervisar el compliment dels principis essencials de la mediació.[38] Al costat de l'Administració se situen les entitats mediadores, que hauran de facilitar els espais i mitjans per al desenvolupament de la mediació, que per tant hauran de ser accessibles, i també hauran de facilitar les previsions quan siguen necessàries altres formes de comunicació.[39] En últim lloc, la responsabilitat última recau sobre la persona mediadora, que haurà de respectar els principis de la llei, per a la qual cosa haurà de cerciorar-se que es compleixen, i com a salvaguarda de l'accessibilitat, haurà d'incloure en l'acta de constitució i finalització quines mesures d'accessibilitat s'han adoptat.[40] Pot la persona mediadora afrontar aquesta

37 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, articles 35.1 *e* i 37.

38 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, *article 14.*

39 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, articles 10.4 i 13.

40 Llei 24/2018, de mediació de la Comunitat Valenciana, articles 35.1 *e* i 37.2.

responsabilitat sense una capacitació adequada? Com que, de formació específica, la llei no en diu res, ha d'assumir-se que sí que té aquest deure i capacitat?

Aquestes mateixes carències que afecten els processos de mediació quan una de les parts és una persona amb discapacitat poden afectar també el mateix objecte de la mediació quan aquest verse sobre matèria de discapacitat i d'igualtat i no-discriminació. Les llacunes de la normativa autonòmica poden ser suplides per la normativa estatal i internacional que sí que ho preveu, però potser no és la manera més garantista, ni igualitària ni empoderadora en una norma que naix amb vocació per al diàleg i la pau social, perquè sense justícia no hi ha diàleg ni hi ha pau.

BIBLIOGRAFIA

Committee on the Rights of Persons with Disabilities: General comment No 2, Article 9: Accessibility (Eleventh session), Doc. UN CRPD/C/GC/2, 2011.

LIDÓN HERAS, L. et ESPINOSA CALABUIG, J. L., "Igualdad y empoderamiento en la mediación con personas con discapacidad: una especial referencia a la Ley 24/2018, de 5 de diciembre, de mediación de la Comunitat Valenciana", *Drets. Revista valenciana de reformes democràtiques,* núm. 4, 2019.

NORMATIVA INTERNACIONAL

Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

NORMATIVA EUROPEA

Directiva 2008/52/CE, del Parlament europeu i del Consell, de 21 de maig de 2008, sobre uns certs aspectes de la mediació en assumptes civils i mercantils.

NORMATIVA ESTATAL

Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social.

Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils.

Llei 26/2011 d'adaptació a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, que refon les tres lleis programàtiques de la discapacitat fins llavors vigents.

Llei 49/2007, de 26 de desembre, d'infraccions i sancions en matèria d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.

Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.

Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta.

Llei 13/1982, de 7 d'abril, d'integració social de les persones amb discapacitat.

Projecte de llei per la qual es reforma la legislació civil i processal per al suport a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seua capacitat jurídica.

NORMATIVA AUTONÒMICA

Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana.

Llei 24/2018, de 5 de desembre, de salut de la Comunitat Valenciana.

Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'Estatut de les Persones amb Discapacitat, modificada per Llei 9/2018, de 24 d'abril, de la Generalitat.

Llei 1/1998, de 5 de maig, d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques, urbanístiques.

Projecte de decret del Consell, pel qual s'aprova el Reglament de mediació de la Comunitat Valenciana.